

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Główne Akt Dawnych, (AGAD) tzw. Metryka Litewska, dz. VII, sygn. 198–201; dz. IX, sygn. 76–101, 119.

Polska Akademia Umiejętności, (PAU) Kraków, sygn. 179, 194–196, 213, 214, 216, 224, 227, 229, 231, 233, 235.

Papiery po prof. J. Hulewiczu, PAU, Kraków, sygn. 10295, 10296.

Papiery po prof. F. Kojasiewicz, PAU, Kraków, sygn. 1630.

Biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego (BUJ) sygn. 37322.

Źródła drukowane

Kołątaj H., Do Stanisława Małachowskiego... Anonima listów kilka, Warszawa 1788, wznowienie opr. B. Leśnodorski, H. Wereszycka, Kraków 1954.

Kołątaj H., Kazanie o gorliwości chrześcijańskiej, Warszawa 1776.

Kołątaj H., Krótka rada względem napisania dobrej konstytucji rządu, Warszawa 1790.

Kołątaj H., O poprawie szkoły kadetów i o wskrzeszeniu milicji wojewódzkich, [w]: H. Kołątaj, Do Stanisława Małachowskiego... Anonima listów kilka, opr. B. Leśnodorski, H. Wereszycka, Kraków 1954.

Kołątaj H., Pamiętnik o stanie duchowieństwa katolickiego polskiego i innych wyznań w połowie XVIII wieku, Poznań 1840, wznowienie opr. J. Hulewicz, Wrocław 1955.

Kołątaj H., Porządek fizyczno moralny, Kraków 1810, wznowienie opr. K. Opalek, Wrocław 1955.

Kołątaj H., Prawo polityczne narodu polskiego, opr. B. Leśnodorski, H. Wereszycka, Kraków 1954.

Kołątaj H., Raporty do Komisji Edukacji Narodowej o wizycie w Akademii Krakowskiej, opr. M. Chamcówna, Wrocław 1967.

Kołątaj H., Rozbiór krytyczny zasad historii o początkach rodu ludzkiego, Kraków 1842.

Kołątaj H., Stan oświecenia w Polsce w ostatnich latach panowania Augusta III, Poznań 1841, wznowienie opr. J. Hulewicz, Wrocław 1955.

Kołątaj H., Uwagi nad teraźniejszym położeniem tej części ziem polskich, którą od pokoju tylżyckiego zaczęto zwać Księstwem Warszawskim, Lipsk–Warszawa 1808–1810.

Kołątaj H., Wprowadzenie dobrych nauk do Akademii krakowskiej i o założeniu seminarium nauczycielów szkół wojewódzkich, druk [w:] Ł. Kurdybacha, Kuria rzymska wobec Komisji Edukacji Narodowej w latach 1773–1783, Kraków 1949.

Kołątaj H., Wybór pism naukowych, opr. K. Opalek, Warszawa 1953.

Kołątaj H., Wybór pism politycznych, opr. B. Leśnodorski, Wrocław 1952.

Kołątaj H., Wybór pism, opr. S. Rymar, Kraków 1912.

Kołątaj H., Wyłożenie nauk dla szkół Nowodworskich, Kraków 1777.

Condorcet J.A., Projekt organizacji wychowania publicznego, Warszawa 1948.

- Diderot D., O poezji dramatycznej, [w:] Teorie dramatyczne Oświecenia Francuskiego, opr. E. Rzakowska, Wrocław 1958.
- H. Kołłątaja nieznane listy o wychowaniu, opr. H. Orsza-Radlińska, [w:] Przyczynki do dziejów wychowania i oświaty w Polsce, Lwów 1912.
- Jeziernski F.S., Wybór pism, Warszawa 1952.
- Kiliński J., Pamiętniki, Warszawa 1958.
- Kitowicz J., Opis obyczajów za panowania Augusta III, Warszawa 1999.
- Komisja Edukacji Narodowej. Wybór źródeł, opr. S. Tync, Wrocław 1954.
- Konarski S., Pisma pedagogiczne, opr. Ł. Kurdybacha, Wrocław 1959.
- Konarski S., Pisma zebrane, Warszawa 1955, t. I–II.
- Korespondencja Hugona Kołłątaja z S.B. Lindem, opr. O. Błażejczak, [w:] Archiwum Literackie, t. XXV, 1982.
- Korespondencja Jana Śniadeckiego. Listy z Krakowa, t. I, opr. L. Kamykowski, Kraków 1932.
- Korespondencja Jana Śniadeckiego. Listy z Krakowa, t. II, opr. M. Chamcówna, S. Tync, Wrocław 1954.
- Kot S., Źródła do historii wychowania, Kraków 1929.
- Ks. Hugona Kołłątaja raport z wizytacji akademii krakowskiej odbytej w 1777, opr. J. Leniek, [w:] Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce, t. XIII, Kraków 1914.
- Kuźnica Kołłątajowska. Wybór tekstów, opr. B. Leśnodorski, Wrocław 1949.
- Listy Hugona Kołłątaja pisane z emigracji w r. 1792, 1793 i 1794, opr. L. Siemieński, Poznań 1872.
- Listy z prowincji. Korespondencja wizytatorów generalnych, rektorów i nauczycieli ze Szkołą Główną Koronną 1779–1794, opr. K. Mrozowska, Warszawa 1998.
- Locke J., Myśli o wychowaniu, Wrocław 1959.
- Niemcewicz J.U., Pamiętniki czasów moich, Warszawa 1957.
- Popławski A., Pisma pedagogiczne, opr. S. Tync, Wrocław 1957.
- Protokoły posiedzeń Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych 1775–1792, opr. T. Wierzbowski, Warszawa 1908.
- Rousseau J.J., Umowa społeczna, Warszawa 1966.
- Staszic S., Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego, Wrocław 1951.
- Śniadecki J., Żywot literacki Hugona Kołłątaja, Wrocław 1951.
- Trębicki A., Opisanie sejmu 1793, O rewolucji 1794, Warszawa 1967.
- Ustawodawstwo szkolne czasów Komisji Edukacji Narodowej, opr. J. Lewicki, Kraków 1925.
- X. Hugona Kołłątaja listy w przedmiotach naukowych, opr. F. Kojasiewicz, t. 1–4, Kraków 1844.

Monografie i opracowania

- Affek M., Związki polsko-włoskie w naukach prawnych (1764–1795), Warszawa 1994.
- Baliński M., Pamiętniki o Janie Śniadeckim, Wilno 1865, t. 1–2.
- Bartnicka K., Działalność edukacyjna Jana Śniadeckiego, Wrocław 1980. 186
- Bartnicka K., Jedna z koncepcji organizacji szkolnictwa wieku Oświecenia w Europie wschodniej. Okręgi szkolne uniwersyteckie w Polsce 1781–1803–1835, „Kwartalnik Pedagogiczny” 1982, z. 2–3.
- Bartnicka K., Programy nauczania w Wileńskim Okręgu Naukowym a Szkoła Krzemieniecka, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1989, z. 3.
- Bartnicka K., Przemiany w administracji polskich uniwersytetów na przełomie XVIII/XIX w., „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1986, t. XXX.
- Bartnicka K., Sprawa przedruku Ustaw Komisji Edukacji Narodowej w Wileńskim Okręgu Szkolnym w początku XIX w., „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1977, t. XX.
- Bartnicka K., Wychowanie patriotyczne w szkołach Komisji Edukacji Narodowej, Warszawa 1973.
- Barycz H., Historia szkół Nowodworskich od założenia do reformy Hugona Kołłątaja, Kraków 1988.
- Bauer K., Kontrowersje wokół Hugona Kołłątaja, „Wiadomości Historyczne” 1987, nr 2.
- Bąk J., Kołłątaja reforma szkół nowodworskich, „Rocznik Krakowski” 1977, t. 48.
- Beauvois D., Szkolnictwo polskie na ziemiach Litewsko-Ruskich 1803–1832.
- Bieliński J., Uniwersytet Wileński, Kraków 1899–1900.
- Boniecki A., Herbarz polski, Warszawa 1907.
- Buczek K., Dzieciństwo i młodość Hugona Kołłątaja, [w:] Z dziejów edukacji w Polsce w XVIII w., opr. I. Szybiak, Warszawa 1995.
- Buczek K., Z prac Hugona Kołłątaja nad organizacją Gimnazjum Wołyńskiego w latach 1803–1806, w świetle korespondencji z Tadeuszem Czackim, „Rozprawy z Dziejów Oświaty”, t. XXXIX.
- Bystroń J.S., Dzieje obyczajów w dawnej Polsce wiek XVI–XVIII, t. 1–2, Warszawa 1994.
- Chamcówna M., Uniwersytet Jagielloński w dobie Komisji Edukacji Narodowej, Wrocław 1957.
- Chłędowski K., Historie neapolitańskie, Warszawa 1959.
- Chłędowski K., Rokoko we Włoszech, Warszawa 1959.
- Czapczyński T., Nauka moralna w systemie Hugona Kołłątaja, Stanisławów 1910.
- Dernałowicz M., Portret rodziny, Warszawa 1990.
- Dobrzańska-Rybicka L., System etyczny Hugona Kołłątaja, Kraków 1917.
- Dobrzański J., Z dziejów ofiarności na cele oświaty na Wołyniu, Podolu i Ukrainie w latach 1795–1832, „Nauka Polska”, t. 42.
- Dutkova R., Uniwersytet Jagielloński w czasie Księstwa Warszawskiego, Wrocław 1965.
- Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1765–1850, opr. K. Opałka, Kraków 1965.
- Ender J., Sprawy oświaty w okresie Sejmu Czteroletniego, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1961, t. IV.

- Gierowski J., *Historie neapolitańskie*, Warszawa 1959.
- Gorzycki W., *Oświata publiczna w Księstwie Warszawskim. Organizacja władz i funduszków*, Lwów–Warszawa 1921.
- Grzelecki W., *Szkoły kolonie uniwersytetu krakowskiego 1588–1773*, Wrocław 1986.
- Hajdukiewicz L., *Szkoły pińczowskie w latach 1583–1914*, [w:] *Pińczów i jego szkoły*, „Zeszyty Naukowe UJ”, nr 512.
- Heistein J., *Historia literatury włoskiej*, Wrocław 1987.
- Hernas Cz., *W kalinowym lesie*, t. I, Warszawa 1965.
- Historia Kościoła*, opr. L. Rogier, M.D. Knowles, Warszawa 1986, t. IV.
- Hulewicz J., *Opinia publiczna wobec Komisji Edukacji Narodowej*, Warszawa bd., nadbitka ze „Studiów z Dziejów Kultury Polskiej”, Warszawa 1949.
- Janik M., *Hugo Kołłątaj*, Lwów 1913.
- Jobert A., *Komisja Edukacji Narodowej w Polsce (1773–1793)*, Wrocław 1979.
- Kamińska J., *Koncepcje uniwersytetu w ustawach KEN*, „Kwartalnik Pedagogiczny” 1995, R. XL, nr 3.
- Kamińska J., *Universitas Vilnensis. Akademia Wileńska i Szkoła Główna Wielkiego Księstwa Litewskiego 1773–1792*, Pułtusk–Warszawa 2004.
- Kanior M., *Wydział teologiczny Akademii Krakowskiej w dobie reformy kołłątajowskiej*, „Rocznik Krakowski” 1977, t. 48.
- Krzemiński S., *O miejscu urodzenia Hugona Kołłątaja*, Sprawozdanie Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, 1910.
- Kurdybacha Ł., *Kuria rzymska wobec Komisji Edukacji Narodowej w latach 1773–1783*, Kraków 1949.
- Kuś J., *Kołłątaj i kapituła krakowska*, „Rocznik Krakowski” 1977, t. 48.
- Leniek J., *Książka pamiątkowa ku uczczeniu jubileuszu trzechsetnej rocznicy założenia gimnazjum św. Anny*, Kraków 1888.
- Leśnodorski B., *Hugon Kołłątaj*, [w:] PSB, Wrocław 1967, t. XIII.
- Leśnodorski B., *Jakobini polscy. Karta z dziejów insurekcji 1794*, Warszawa 1968.
- Leśnodorski B., *Uniwersytet w epoce Oświecenia*, „Kwartalnik Historyczny” 1964, t. 71, z. 4.
- Lewicki J., *Korespondencja Kołłątajowska z okresu reformy Akademii Krakowskiej*, „Sprawozdania PAU” 1935, nr 9.
- Litak S., *Kościół w Polsce w okresie Oświecenia*, [w:] *Historia Kościoła*, opr. L. Rogier, R. Aubert, M.D. Knowles, Warszawa 1986.
- Litak S., *Od reformacji do Oświecenia. Kościół w Polsce*, Lublin 1994.
- Loret M., *Życie polskie w Rzymie w XVIII w.*, Rzym bd.
- Łojek J., *Upadek konstytucji 3 maja*, Wrocław 1976.

Łukaszewicz J., Historia szkół w Koronie i wielkim Księstwie Litewskim, Poznań 1850.

Maciejewski J., Idea narodu w myśli republikańskiej 1764–1775, „Człowiek i Światopogląd” 1975, nr 1.

Maternicki J., Majorek Cz., Historia jako zadanie wychowawcze. Edukacja historyczna młodzieży 1773–1830, Warszawa 1980.

Mercier J., Dwadzieścia wieków historii Watykanu, Warszawa 1986.

Mizia T., Komisje porządkowe Cywilno-wojskowe a szkolnictwo parafialne w okresie Sejmu Czteroletniego, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1963, t. VI.

Mrozowska K., Koncepcje pedagogiczne Oświecenia. Rolland d’Erceville – Denis Diderot – Komisja Edukacji Narodowej, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1967, t. XIX.

Mrozowska K., Studia paryskie profesorów krakowskich w zakresie nauk matematycznych fizycznych i lekarskich w latach 1780–1830, [w:] Studia i materiały z dziejów nauki polskiej, 1964, z. 9.

Mrozowska K., Walka o nauczycieli świeckich w dobie Komisji Edukacji Narodowej na terenie Korony, Wrocław 1956.

Nauczanie domowe dzieci polskich od XVIII do XX w., red. K. Jakubiak, A. Winiarz, Bydgoszcz 2004

Niesiecki K., Herbarz Polski, Lipsk 1839.

Opalek K., Myśl Oświecenia w Krakowie, Kraków 1955.

Orsza-Radlińska H., Hugo Kołłątaj jako wychowawca, Warszawa 1912.

Ostrowski J., Księga herbowa rodów polskich, Warszawa 1899.

Pasztor M., Hugo Kołłątaj na Sejmie Wielkim w latach 1791–1792, Warszawa 1991.

Pohoska H., Rewolucja szkolna we Francji 1762–1777, Warszawa 1933.

Pohoska H., Sprawa oświaty ludu w dobie Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 1925.

Puchowski K., Historia w jezuickich kolegiach Rzeczypospolitej 1565–1773, Gdańsk 1999.

Rewski Z., Zagadnienie sztuki w działalności Hugona Kołłątaja, Wrocław 1953.

Rola i miejsce kobiety w edukacji i kulturze polskie, red. W. Jamrożek, D. Żołądź-Strzelczyk, Poznań 1998.

Ruta Z., Nauczyciele kolonii akademickich Uniwersytetu Krakowskiego w XVIII w., „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie” 1968.

Schmitt H., Poglądy na żywot i pisma H. Kołłątaja, Lwów 1860, nadbitka.

Seppler F., Löffler K., Dzieje papieży, Poznań 1936.

Smoleński W., Przewrót umysłowy w Polsce wieku XVIII. Studia historyczne, Warszawa 1979.

Smoleński W., Szkoły historyczne, Warszawa 1925.

Snopek J., Hugo Kołłątaj jako krytyk i promotor Jacka Przybylskiego, „Ruch Literacki” 1988, XXIX, z. 4–5.

Snopek J., Oświecenie szkic do portretu epoki, Warszawa 1999.

Snopek J., Prowincja oświecona, Warszawa 1992.

Soboul A., Rewolucja francuska, Warszawa 1951.

Studia z dziejów drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego 1783–1974, opr. L. Hajdukiewicz, J. Hulewicz, Kraków 1974.

Szumowski W., Krakowska szkoła lekarska po reformie Kołłątaja, Kraków 1929.

Szybiak I., Nauczyciele szkół średnich Komisji Edukacji Narodowej, Wrocław 1980.

Szybiak I., Idea społeczeństwa wykształconego w pismach Stanisława Staszica, [w:] „Wiek Oświecenia” 2006, nr 22.

Tokarz W., Ostatnie lata Hugona Kołłątaja, Kraków bd., t. 1–2.

Uruski S., Rodzina. Herbarz szlachty polskiej, Warszawa 1910.

Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej, Urzednicy inflanccy XVI–XVIII w., Kórnik 1994.

W kręgu wielkiej reformy, red. K. Mrozowska, R. Dutkova, Warszawa 1977.

Wachholz L., Szpitale krakowskie 1200–1900, Kraków 1924.

Wychowanie w rodzinie polskiej od schyłku XVIII do połowy XX wieku, red. K. Jakubiak, A. Winiarz, Bydgoszcz 2000.

Zielińska Z., Kołłątaj i orientacja pruska u progu Sejmu Czteroletniego, Warszawa 1991.

Żbikowski P., Hugo Kołłątaj więzień i poeta, Wrocław 1993.

Żbikowski P., Poezje więzienne Hugona Kołłątaja, Lublin 1993.

Żbikowski P., Powstanie kościuszkowskie w poezji Hugona Kołłątaja, Wrocław 1998.

Żydzi w dawnej Rzeczypospolitej, Wrocław 1991.

Opracowania ogólne, słowniki i encyklopedie

Copleston F., Historia filozofii, t. VI, Warszawa 1996.

Encyklopedia katolicka, Lublin 1976.

Encyklopedia kościelna, Warszawa 1873.

Gierowski J., Historia Włoch, Wrocław 1985.

im Hoff U., Europa Oświecenia, Warszawa 1995.

Kurdybacha Ł., Historia wychowania, t. I–II, Warszawa 1967.

Polski Słownik Biograficzny, Wrocław 1962–1964.

Rostworowski E., Historia powszechna wiek XVIII, Warszawa 1995.

Słoński S., Historia języka polskiego w zarysie, Warszawa 1956.

Tatarkiewicz W., Historia filozofii, Warszawa 1997.

The New Encyklopaedia Britannica, 1991.

Wereszycka H., Historia Austrii, Wrocław 1972